

M. FETHULLAH GÜLEN

W KIERUNKU GLOBALNEJ
CYWILIZACJI MIŁOŚCI I TOLERANCJI

Tytuł oryginału:
Toward Global Civilization of Love and Tolerance

Przekład z języka angielskiego:
Krzysztof Głowala

Redakcja i korekta:
Paweł Sokołowski

Wydawca:
Dunaj Instytut Dialogu

copyright by:
2006 by The Light, Inc. & Işık Yayınları

copyright for the polish edition:
Fundacja Dunaj Instytut Dialogu

ISBN: 978-83-940733-1-2

Druk i oprawa:

Wydawnictwo i Drukarnia „Libra” s.c.
Białystok, ul. Mickiewicza 82/1
tel. 85 732 22 71   kom. +48 608 39 32 32
www.libradruk.pl   biuro@libradruk.pl

SPIS TREŚCI

Przedmowa	7
Wstęp.....	11
Biografia autora	17
Główne idee.....	19
Działalność międzywyznaniowa i międzykulturowa.....	20
ROZDZIAŁ I. Miłość i miłosierdzie	23
Miłość	25
Miłość do rodzaju ludzkiego.....	27
Humanizm i umiłowanie ludzkości.....	30
Miłość Boga.....	32
Apel do miłosierdzia.....	42
ROZDZIAŁ 2. Przebaczenie, tolerancja oraz dialog	49
Przebaczenie.....	51
Tolerancja i wielkoduszność	54
Tolerancja	55
Tolerancja w życiu jednostki i społeczeństwa	59
Przykład przebaczenia.....	59
Nagradzanie tolerancji	64
Wartość pozostawiona ludzkości przez boskiego Wysłannika.....	65
Tolerancja i demokracja	67
Tolerancja a przyszłość	68
Utrwalanie atmosfery tolerancji.....	68
Miłość do tego, co stworzone ze względu na Stworzyciela.....	69
Nie ma odwrotu z drogi, jaką jest tolerancja	70
Dwie róże ze szmaragdowych wzgórz - dialog i tolerancja.....	72
Przesady dotyczące islamu	73
Poszukiwanie boskiej aprobaty.....	74

Nie używając rąk wobec tych, którzy cię atakują, nie używając słów wobec tych, którzy cię przeklinają	75
Islam religią tolerancji	79
Oskarżanie islamu o terroryzm	79
Miłość jest istotą stworzenia	80
Islam religią bezgranicznego miłosierdzia	84
Tolerancja oraz dialog według Koranu i sunny	89
Dialog w duchu i rozumieniu Mahometa	91
Wezwanie do budowania wspólnego świata	93
Dialog z Ludami Księgi	94
Rola sportu w procesie dialogu	97
ROZDZIAŁ 3. Idealny człowiek	99
Nowy mężczyzna i nowa kobieta	101
Wizerunek ludzi serca	103
Idealny wierzący, idealny muzułmanin	107
Bezpieczeństwo a muzułmanie	108
Dlaczego język i ręka?	109
Idealne dusze i bohaterowie miłości	110
Oddani miłości	111
Ludzie miłości	112
Czego potrzeba, aby być wierzącym	113
Dusze oddane Bogu	118
Współcześni wyznawcy	121
Istoty ludzkie i ich natura	127
Wewnętrzna głębia ludzkości	131
Ludzkość oraz jej obowiązki	136
Idealne społeczeństwo	140
ROZDZIAŁ 4. Sufizm i metafizyka	145
Znaczenie życia	147
Wiara – perspektywa szczegółowa	149
Horyzonty wiary	154
Horyzonty duszy: myśl metafizyczna	160
Chaos i mistyczny świat wiary	163
Horyzonty spokoju	170
Sufizm i jego początki	175

ROZDZIAŁ 5. Dżihad – terroryzm – prawa człowieka	179
Prawa człowieka w islamie	181
Mniejszy i większy dżihad	183
Miłość, tolerancja oraz dżihad w życiu Proroka	187
Prawdziwi muzułmanie nie mogą być terrorystami.....	190
Na temat ostatnich zamachów terrorystycznych	195
ROZDZIAŁ 6. Edukacja	203
Usługi edukacyjne rozprzestrzeniają się w świecie.....	205
Edukacja od kołyski po grób	213
Ruch tworzący własne wzorce	221
ROZDZIAŁ 7. Perspektywy globalne	227
Prawdziwe życie, prawdziwe człowieczeństwo	229
Podejście porównawcze do islamu i demokracji.....	231
U progu nowego tysiąclecia.....	237
Budując nowy świat	245
Nowy porządek świata	262
Na temat ery informacji oraz zderzenia cywilizacji.....	264
Twierdzenia Huntingtona	266
„Pokładam zaufanie w pięknie odnajdywanym w upiększaniu ludzkości”	268
Na temat zamachów terrorystycznych z dnia 11 września 2001 r.	270
Sury Koranu	273

PRZEDMOWA

Wydarzenia kilku ostatnich lat wskazują na znaczenie dialogu pomiędzy ludźmi wiary. Dialog międzyreligijny jest postrzegany jako odpowiedź na bardzo często poruszaną kwestię zderzenia cywilizacji. Ci, którzy jej nie uznają, proponują wymianę poglądów, mającą na celu wzajemne wzbogacenie, a także dzielenie się doświadczeniami, prowadzące do głębszego zrozumienia natury Boga oraz Jego planów wobec ludzi. Ta książka traktuje o tym wszystkim. Przedstawia refleksje jednego z najbardziej wpływowych muzułmańskich uczonych oraz przywódców duchowych dzisiejszego świata islamu. Ruch inspirowany i prowadzony przez Fethullaha Gülena ukazuje muzułmanom sposób przeżywania wartości islamu wśród złożonych oczekiwań współczesnego społeczeństwa. Ruch został zapoczątkowany w Turcji i bardzo szybko się rozprzestrzenił, m.in. poprzez zakładane w wielu krajach szkoły, za pośrednictwem swej kulturalnej oraz medialnej aktywności, jak również dzięki społecznym projektom oraz dialogicznym spotkaniom tureckiej diaspory w Europie, Ameryce Północnej i Australii. Wpływ ruchu Gülena jest odczuwany praktycznie w każdym regionie zamieszkałym przez społeczności muzułmańskie.

Niniejsza książka ma dwojaki cel. Z jednej strony jest ona wezwaniem muzułmanów do pogłębiania świadomości o tym, że islam naucza o potrzebie dialogu, a muzułmanie powinni być obrońcami i świadkami wszechobecnego miłosierdzia Boga. Fethullah Gülen odwołuje się do swojej szerokiej wiedzy z zakresu tradycji islamskiej, łączy *Koran*, hadisy oraz doświadczenia zebrane przez muzułmanów na przestrzeni dziejów, by budować przekonujące argumenty, przemawiające za tolerancją, miłością i współczuciem – prawdziwie islamskimi wartościami, które każdy muzułmanin ma obowiązek realizować we współczesnym świecie. Z drugiej strony książka ta jest zaproszeniem niemuzułmanów do przekroczenia bariery uprzedzeń, podejrzliwości i półprawd w celu zrozumienia,

czym naprawdę jest islam. Człowiek, którego wiedza ogranicza się do czytania nagłówek gazet, jest skłonny wierzyć, że religia ta naucza o terroryzmie, zamachach samobójczych, represyjnych zachowaniach wobec kobiet oraz nienawiści w stosunku do ludzi spoza społeczności muzułmańskiej. Któż chciałby prowadzić dialog z ludźmi stosującymi takie metody działania? Któż chciałby żyć pośród ludzi prezentujących taką postawę?

Dzięki pracy Fethullaha Gülena czytelnik zauważy, że właściwa interpretacja nauk islamu sprowadza się do prawdziwie duchowych wartości: przebaczenia, wewnętrznego pokoju, społecznej harmonii, uczciwości oraz oddania Bogu. Autor, wyrażając te wartości, współdzielone przez wyznawców wielu różnych religii, nie tylko wzywa muzułmanów do nawiązywania dialogu, lecz angażuje także niemuzułmanów w dyskusję na temat powszechnie uznawanych ideałów.

Jako przykład mogę przytoczyć mój własny przypadek. Jestem księdzem katolickim, Amerykaninem mieszkającym w Rzymie. Znam osoby związane z ruchem Gülena od ponad dekady i mogę poświadczyć, iż są to ludzie szczerze realizujący nauki swego duchowego przewodnika. Z pełnym szacunkiem zwracają się oni do Gülena słowami *Hoca Efenedi*, co oznacza „nauczyciel”. Nauki zawarte w tej książce, wywodzące się zresztą z *Koranu*, kształtują postawy, dzięki którym ci muzułmanie wypełniają swoje religijne zobowiązania. Fethullah Gülen zbierając prace, które wielokrotnie pojawiały się w różnego rodzaju czasopismach i wywiadach, wyświadczył ogromną przysługę tym, którzy pragną zapoznać się z myślą charakteryzującą jego wspólnotę.

W ubiegłym roku prowadziłem wykłady w Urfie i Gaziantep we wschodniej Turcji. W drodze powrotnej do Rzymu zostałem zaproszony przez grupę młodych ludzi na spotkanie organizowane przez ruch Gülena. Ku memu zdziwieniu, po przybyciu do Stambułu, zastałem na tym zebraniu grupę około 4000 młodych osób. Po rozmowie z nimi okazało się, że stanowią oni przekrój stambulskiej młodzieży. Niektórzy byli studentami inżynierii, medycyny, informatyki, kobiety pracowały jako sekretarki, agentki biur podróży, nauczycielki. Poznałem również młodych mężczyzn zatrudnionych w bankach, kierowców samochodów oraz pracowników budowlanych. Byli to szczęśliwi, pogodni młodzi ludzie, którzy zebrali się, by wspólnie celebrować rocznicę narodzin Proroka Mahometa. Znamiennym jest fakt, że jako katolicki ksiądz zostałem zaproszony

do zabrania głosu podczas spotkania zatytułowanego: „Prorocy – błogosławieństwo dla ludzkości”. Moje wystąpienie zwieńczone zostało recytacją poezji na cześć Mahometa, a wieczór zakończył się folklorystycznym występem popularnego tureckiego pieśniarza, który przy akompaniamencie elektrycznej gitary zaśpiewał hymn uwielbienia Boga. Skoro Fetullahowi Gülenowi i jego wspólnocie udało się zaszcześcić wśród tak licznej grupy młodzieży potrzebę wychwalania oraz dziękowania Bogu, a także życia z miłością i szacunkiem wobec innych ludzi, to musi on być zaangażowany w niezwykle wartościowe duchowe przedsięwzięcie.

Niemuzułmańscy wierzący zgodzą się co do tego, że są to ludzie, z którymi możemy żyć i współdziałać z obustronną korzyścią, lecz zapytają o poglądy Gülena na inne postaci świata islamu, wzywające do przemocy. W tej książce, w rozdziale zatytułowanym: „Dżihad – terroryzm – prawa człowieka”, autor stara się również odpowiedzieć na trudne pytania, wyjaśniając znaczenie terminu „dżihad”, stwierdzając przy tym wyraźnie, że prawdziwy muzułmanin nie może uczestniczyć w działalności terrorystycznej. Na zakończenie tej przedmowy zacytuję słowa, które w doskonały sposób obrazują postawę Gulena jako duchowego nauczyciela: „Gdybym miał możliwość czytania w ludzkich myślach, posiadając zdolność poznawania poszczególnych cech ludzkiego charakteru, poprowadziłbym każdego człowieka ku szczytom doskonałości, które są dla niego najbardziej odpowiednie. Zaleciłbym nieustanną refleksję, kontemplację, czytanie; powiedziałbym, aby uczył się rozpoznawać boskie znaki we wszechświecie oraz w ludziach; poleciłbym zajęcie się studioowaniem *Koranu*; poradziłbym jego recytowanie oraz odmawianie konkretnych modlitw na co dzień; podsunąłbym propozycję ciągłej refleksji nad zjawiskami «naturalnymi». Starałbym się także wyznaczyć ludziom zadania w obszarach, w których przejawiają swój wrodzony talent”.

Thomas Michel SJ

Rzym, 25 maja 2004 r.